

Litteratur om kanalsejlad og lidt langfart

1. Østersøen

De skandinaviske dele af Østersøen er nok velkendte for de fleste læsere. Derimod kan der være grund til at se på Østersøens syd- og østkyster. "Sejlerens" Østersøkyst er ganske udmærket, og den er gratis. De tyske forlag Edition Maritim og Delius Klasing udgiver en masse litteratur om emnet. Det engelske forlag Imray's udgiver også en pilot for The Baltic Sea på vegne af Royal Cruising Club. Der findes også baltiske pilots med engelsk og tysk tekst.

Søkortmæssigt dækkes området af tyske og engelske BA søkort, samt naturligvis lokale søkort.

2. Sydvest og vestover på åbent vand:

"Sejlerens" dækker stadig den tyske kyst. Desuden findes der naturligvis tyske sejlads håndbøger fra ovennævnte forlag. Samtidig er der her grund til at fremhæve en fremragende publikation, nemlig den engelske Cruising Association ALMANAC, som udgives af Imray's hvert andet år incl. tidevandstabeller. Den dækker området fra Kattegat til Gibraltar med farvands- havneoplysninger og -planer, så man faktisk ikke behøver mere. Via Imray's hjemmeside udgives der også årlige opdateringer af Almanac'en.

Søkort til Holland dækkes bekvemt af tyske.

Meget bekvemt kan man jo gå ind i det hollandske kanalnet i Delfzeil eller Lauwersoog og tage den indre vandvej til Amsterdam/Ijmuiden, Rotterdam eller delta området ved Vliessingen.

Fra Vliessingen i Holland til Bretagne og fra Lowestoft til Lands End dækker den nye gratis publikation fra Wiley Nautical, Wiley Nautical Almanac, som man bekvemt kan downloade gratis, www.wileynautical.com. Det er et fint supplement til CA Almanac. Hele den engelske kyst og Biscaya kysten er dækket af gode engelske publikationer. Se hjemmesider fra Imray's, hvis man vil have mere information end fra CA Almanac. På den franske kyst er den årlige havnehåndbog og almanak fra BLOC MARINE "Votre Livre de Bord" fremragende. Den findes i en udgave for Atlanterhavet og en for Middelhavet.

Søkort i det tyske og hollandske Vadehavsområde. De bedste vi har kendskab er de tyske og hollandske søsportskort. De skal være nye, da afmærkningen hele tiden ændres p.gr.a. sandvandring. I øvrigt anbefales engelske BA kort eller de tilsvarende tyske. Jo færre udgivere man benytter sig af, jo enklere bliver det for en selv ved navigationen.

Ved den franske kyst vil vi altid foretrække de franske SHOM sejlportskort (Service Hydrographique et Océanographique de la Marine). De franske søkort kan købes fra ovennævnte forhandlere. De udgives af EPSHOM, 13 rue du Chatelier, BP 30316, F 29603 – BREST CEDEX, Frankrig. www.shom.fr.

For oversejling fra Bretagne til og langs de spanske og portugisiske kyster er BA kort nok de enkleste jf. ovenstående.

Imray's "Atlantic Spain and Portugal pilot" dækker hele området fra Galicía til Gibraltar som supplement til CA Almanac.

Storbritanien og Irland:

Der er et væld af pilots og almanakker for sejlere, se f.eks. Imray's kataloger.

BA – Søkort findes både i standardstørrelse og som søsportskort, desuden findes der søsportskort udg. bl.a. af Imray's.

Gennem Vesteuropa ad Indre Vandveje:

Jeg bruger selv nogle efterhånden gamle kort og sejlads håndbøger velforsynet med egne og andres opdaterings kommentarer. Når man skal starte selv, kan man med fordel købe brugte, der på lignende vis er ajourført. For køb af nye kort og sejladsanvisninger se ovenfor om udvalgte forhandlere. Svend Albrechtsens: "EUROPAS INDRE VANDVEJE – Regelsæt for fritidssejlere" udg. af Dansk Sejlunion er naturligvis standard ombord, og DS' tavle over signaler og skilte bør også være det.

Generelt:

DS/Danske Bådejeres Hjemmeside www.danskebådejere.dk/Fra Østersøen til Middelhavet (Skrevet af OVH) har ruteforslag og de anløbsmuligheder, vi kender af egen erfaring.

Carl Erik Tovås: Handbok för kanalfarare. (svensk). Bogen findes på bibliotekerne. Udmærket som generel indføring i emnet.

Göran Schildt: Ønskerejsen, først udg. omkring 1950 er charmerende og inspirerende, men naturligvis kun som god litteratur, meget har ændret sig siden.

De engelske sejl sportsblade Practical Boat Owner og Yachting Monthly har jævnlig god information om Flod og kanalsjads mellem Kanalen og Middelhavet. Det gælder også de tyske Die Yacht og Boote. I alle disse tidsskrifter er der også nyttige annoncer om bøger, forlag osv.

FLOD- OG KANALKORT

Flod og kanalkort er normalt i et meget stort målestoksforhold, så det kan knibe med at bevare oversigten over, hvor man er. Kortene trykkes efter kanalens hovedretning, så man kan ikke gå ud fra, at nord er opad på kortet, som på normale kort. Derfor er oversigtskort, som f.eks. Mitteleuropäische Wasserstrassen, der dækker fra Polen til Paris og Inland Waterways of France praktiske. Desuden har vi haft megen fornøjelse af almindelige turistkort over de forskellige lande. De bedste har både veje og jernbaner vist. Det er praktisk, når man skal skifte besætning undervejs.

Tyskland

Til Kielerkanalen udgiver NV i Arnis et søsportskort, der også har info om signaler ved sluser og undervejs. For Nordsøen har vi brugt søsportskort over Helgolandsbugten og Ostfriesland, p.gr.a. strømmen ændres afmærkningen jævnligt, så det skal være nye kort.

Deutscher Segler Verbands kortbøger udgives ikke længere, er afløst af andre gode. Check på www.hansenautic.de eller tal med Weilbach.

C.E. Tovås, se ovenfor

Holland:

ANWBs kanalkort dækker alle indre vandveje fremragende. Bemærk dybder angives i decimeter. I de senere år har hollænderne også opdaget, at udlændinge bruger deres kort, så nu er der også engelsk og tysk tekst til kortene. Desuden søsportskort NL 1810 – Ijsselmeer, 1811 Wattensee West, og 1812 Wattensee Ost. ANWBs ”Staande Mast Route door Nederland” er fremragende til at lede igennem landet fra Delfzeil, Groningen, Friesland til Ijsselmeer og videre gennem Amsterdam til Rhindeltaet og Belgien med masten stående.

I Holland er det Rijkswaterstaat, som er det officielle organ, der styrer og koordinerer bygning og vedligehold af indre vandveje. Her som i andre lande skal vandvejene og deres bygværker som broer og sluser naturligvis vedligeholdes. Rijkswaterstaat udgiver et årligt kort over ”Werkzaamheden Rijkswaterstaat Nederlandse vaarwegen 2007.” Der er hollandsk, tysk, engelsk og fransk text. Mere relevant er det måske, at der også henvises til nogle hjemmesider: www.vananaarbeter.nl og www.infocentrum-binnenwateren.nl , hvor der er information om alle spærringer på kanaler og floder.

Kanalkortene er nok til navigationen, og Imray’s udg. en god pilot for Holland, hvis man vil sejle meget rundt der.

C.E. Tovås, se ovenfor.

HUSK ANWB ALMANAK Deel 1, med CEVNI og hollandske søvejsregler skal være ombord.

Også selv om man ikke forstår hollandsk!

ANWB Almanak Deel 2 indeholder oversigt over alle sluser og broer i Holland (og Belgien) med åbningstider, priser osv. Fortegnelse over alle lystbådehavne med al nødvendig information i skemaform. Tidevandstabeller for Tyske Bugt og den engelske kanal.

Belgien:

Imray’s har en fin pilot for Belgien, hvis man vil studere landet fra vandet, der er masser af fine muligheder.

C.E. Tovås, se ovenfor hvis man ”bare” skal sydover gennem landet..

Fransk Navicarte over “La Meuse, Canal de l’Est, La Sambre Belge”. Dækker fint fra Maastricht og sydover. Nødvendigt, fin info på eng. tysk og fransk.

Frankrig:

David Edwards-May: Inland Waterways of France, udg. Imrays, England og Edition Maritim, Hamburg. Standardværket på engelsk. Forhandles af DS.

Hugh McKnight: Cruising French Waterways, udg. Adlard Coles Nautical, England, giver sammen med franske kanalkort (referancer til Navicarte) flere oplysninger om kanalerne end Edwards-May. Benyttes af OVH.

Bill and Laurel Cooper’s ”Watersteps through France”, og deres “A Spell in Wild France”, Mandarin Paperbacks, London fortæller morsomt om deres tur i deres ombyggede hollandske lægter fra den engelske kanal til Camargue i Sydfrankrig. Deres senere bog ”Backdoor to Byzanz”

omtaler også en spændende strækning i Frankrig og Tyskland, hvorfra de fortsætter ad Main-Donau kanalen til Donau og derfra til Sortehavet og til Ægæerhavet. Coopers er også gode til at fortælle om deres spændende kulinariske oplevelser.

På dansk har vi fået flere morsomme bøger om sejlads i Frankrig, bl.a. John Hjarsø's "At rejse er at le" og "Om bord i Sydfrankrig", udg. Bogan

Flod- og kanalkort: Cartes Guide de Navigation Fluvial (Navicarte) har det største dækningsområde. Gode kort med engelsk, tysk og fransk information, dog kniber det med ajourføring af de nautiske detaljer, som anlægspladser o. lign. Efter vores erfaring kan ældre kort med kommentarer fra sejlere som nylig har sejlet igennem være bedre end helt nye.

Guide Vagnons kortserie er også gode. Nogle foretrækker dem, vores erfaring er, at de er lige gode.

Information om spærretider på franske floder og kanaler mv:

Styres af VNF Voies Navigable de France. Oplysninger på VNF's hjemmeside: www.vnf.fr, som har en masse interessant information også af turismæssig art. Tildels på engelsk.

Priser søges under "Vignette Plaisance". Her er der både engelsk, tysk og fransk tekst. Vignette for betalt afgift kan købes i første franske havn med VNF kontor.

Spærretider hedder på fransk "Chômages", søges under "Chômages". Der er en fin liste for hver måned og et kort over kanalerne – fransk tekst

Overvintring i udlandet

Så snart vi kommer hen i juli måned, begynder sejlerne at tale sammen om, hvor man skal overvintre. På floder og kanaler er der en hel del steder, hvor mange overvintre. Ligeså i Portugal (Algarvekysten), den spanske syd og østkyst, den sydfranske kyst, hvor DS har en aftale med Port Napoléon, visse syditalienske havne, græske havne ved Levkas og Preveza i det joniske hav eller Aegina, Poros mmfl. I det ægæiske hav. Ligeså havne på Tyrkiets sydkyst. Fælles er at sejlerne søger hen, hvorfra de eller andre har positive erfaringer. Der er ofte et betydeligt socialt samvær, som i en lille landsby, det kan man jo deltage i eller lade være, som man nu har lyst.

Når vi skal forlade båden gennem længere tid, foretrækker jeg at få den på land, mens vi er væk, hvor det er muligt. Andre foretrækker at lade den ligge i vandet. Under alle omstændigheder lader man riggen være sat, selvom båden skal på land. Personlig slår jeg altid sejlene fra og lægger dem ned om læ som hjemme, storbommen bliver taget af og stuvet om læ eller surret på dækket. En bom, der hænger og svinger kan medføre havari på rig og skade på andre fartøjer. Andre lader sejlene forblive slået under. Lyset har en meget kraftig nedbrydende effekt på sejldugen, så det er nok en fordel at slå dem fra. Så ved man da også, at de ikke kommer udfor beskadigelser, mens vi er hjemme. På de steder hvor sejlerne samles for vinteren er der ofte nogle sejlere, der hjælper med at holde et øje med båden, fortøjninger, lufte ud om læ en gang i mellem osv. Man kan måske også lave en aftale med havnekontoret, om at de kigger til den, eller man kan lave en aftale med et af de firmaer, der laver guardienage, som for betaling holder tilsyn med båden, udlufter den og vasker dæk, cockpit og andet.

En anden mulighed for vintermånederne, som jeg selv har benyttet i Spanien, er begrebet "boatsitting," hvor man får nogle gode bekendte hjemmefra til at bo ombord og passe båden i nogle uger ad gangen i vintermånederne, mens båden ligger i vandet.. I de sikre havne i Sydspanien

bruges det en del. Det kræver naturligvis, at det er mennesker man har tillid til, men så kan det faktisk være en udmærket løsning for begge parter.

Generel litteratur om langfart:

Nedenfor nævnes en række bøger, nyere og især ældre. Det er på ingen måde vores hensigt at lave en bibliografi over, hvad der findes, men udelukkende at give nogle smagsprøver på bøger, vi kender. Derfra kan I selv gå videre og finde frem til den litteratur I mener at have behov for.

Der findes masser af litteratur om sejlads på Europas Indre Vandveje. Se forhandlernes kataloger, anmeldelser i Die Yacht, Yachting Monthly og Practical Boatowner, samt ovenfor Tovås, Göran Schildt og Coopers.

Skal du på langtur udenfor de europæiske floder og kanaler er den bedste bog at få forstand af stadig Bill and Laurel Cooper's "Sell up and sail", udg. Adlard Coles Nautical, London, findes også i svensk oversættelse, deres "Sail into the Sunset", udg. Adlard Coles Nautical, London henvender sig især til ældre sejlere, men er også fuld af gode erfaringer og råd. Geoff Pack: Bluewater Countdown, udg. Yachting Monthly, London 1992 er ligeledes en fremragende bog at få forstand af. Eric C Hiscock's bøger om jordomsejlinger og langture med WANDERER III og IV, samt "Cruising under Sail" og "Voyaging under Sail", alle udg. af Oxford University Press er jo de egentlige klassikere, men stadig spændende og inspirerende selvom de er mere end 30 år gamle.

God generel inspiration kan fås fra RCC Royal Cruising Clubs "Atlantic Crossing Guide," redigeret af Anne Hammick.

I Imray's bogkatalog er der masser af bøger om farvande og sejlermål uden for Europa. Troels Kløvedals bøger om rejserne med NORDKAPEREN er jo også morsomme, men forholdene ombord på mange langfartsbåde er nu meget langt fra dem, der hersker på NORDKAPEREN. Typisk sejler vi jo med en besætning på kun 2 ombord, evt. suppleret med et par venner en gang imellem..

På dansk har vi også nogle gode bøger om emnet. Carl Nielsens gamle "Jorden rundt med NORDKAPEREN" er i dag spændende litteratur. Hans Jørn Jensens "Ad jordens blå sti" fra 1984 er stadig god generel indføring i emnet.

Den engelske forfatter Ernle Bradfords nu gamle "The Journeying Moon", Grafton Books, London, 1985 og tidl. udg. er morsom og spændende litteratur som Schildt's "Ønskerejsen".

I Middelhavet kommer man jo ikke uden om Homer's Odysseen. Bradfords "Ulysses found", Century Publishing Co. Ltd., London 1985 og den irske forfatter og historiker Tim Severins bøger om Jason's og Odysseus' rejser er interessante til belysning af Odysseen.

I Ægæerhavet er det også spændende at genlæse "Apostlenes Gerninger" i Det Nye Testamente. Det var jo der, at store dele af Paulus' rejser foregik. Både han og Apostelen Johannes var i Efesos, og i hh. til traditionen blev Johannes' Åbenbaring skrevet ned på Patmos.

Göran Schildt's gamle "I Odysseus Køl vand," "Ikaros Hav" m.fl. er også morsomme at genlæse.

Den mest charmerende rejsebog af alle er naturligvis stadig HC Andersens: "En digters bazar" om hans store rejse i 1840, hvor han rejser gennem Europa til Italien og videre derfra med skib til Athen og Istanbul og hjem via Sortehavet og Donau. Den er levende og velopløst skrevet i et sprog, som var det i går. Hans bog om Spanien er også i høj grad læseværdig.

MIDDELHAVET:

Se www.danskebaadejere.dk Forf. Artikler: **RHÔNE TIL GIBRALTAR, FRA MARSEILLE TIL ATHEN, ATHEN TIL ISTANBUL OG TILBAGE VIA PATMOS OG SERIFOS, TURMULIGHED I GRÆKENLAND – DEN SARONISKE OG DEN ARGOLISKE BUGT.**

I alle artikler er der henvisninger til søkort og pilots for området, og der er oplysninger om, hvorfra der sendes vejrmedlinger mv. Vi har undervejs været meget glade for Imray's Mediterranean Almanac, som udsendes hvert andet år, den er god som opdatering til alle de forskellige pilots vi har, hvoraf nogle langt fra er fra i går.